

Idamaa õigeusu ja anglikaani
kiriku lähenemisest.

Toimetanud Prof. ülempreester

W. Martinson

Idamaa õigeusu ja anglikaani
kiriku lähenemisest.

Toimetanud Prof. ülempreester

W. Martinson

18503

TARTU,

1931.

2.

i 14813701

A-7892

Õigeusu ja anglikaani kiriku vastastikune vahekord minevikus ja praegusel ajal.

GLUBOKOVSKI, N. N.

Professor. Dr. theol.

„Katsuge kõik läbi, head pidage kinni.“ I Jess. 5,21)

Läbikäimised õigeusu ja anglikaani kiriku vahel algasid väga hilja ja arenesid äärmiselt aeglaselt. Esimesed läbikäimised ühinemise otsustarbel õigeusulise Ida ja protestantliku Lääne vahel Konstantinoopoli patriarhi Jeremia II (Tranos'e: 1572—1579; 1580—1584; 1586—1595) ajal lõppesid sellega, et kreeklased avaldasid otsustavalt oma kolmandas vastuses 6. juunil 1586. a. nende poole pöördunud Tübingeni ülikooli usuteadlastele: «Me palume Teid meid mitte enam tülitada, ei kirjutada ega saata meie juurde, sest Teie vassite juba kirikuisasid ja usuteadlasi ja austades neid sõnades ei tunnista neid tegelikult. Nii siis, ärge tülitage meid enam. Minge oma teed ja ärge kirjutage meile edaspidi enam dogmadest.» Sellelt seisukohalt Ida hakkaski käsitama anglikaanlust ja lihtsalt ei tundnud huvi tema vastu, ei püüdnud seepärast ka teda tundma õppida ja läheneda temale

Omalt poolt anglikaanluski, kes teotses kaua aega ja kindlasti protestantlikus väimuse ja kellel isegi ei puudu puhtkalvinistlikud sümpaatiad ja elemendid, ei avaldanud huvi õigeusu vastu. Kuid selle kõrval ta mäletab tänapäevani kindlasti, et «esimese ajastu anglikaani kirik moodustas lahutamatu üldmaailmse kiriku osa ja et üks varemaid Canterbury ülempiiskoppe oli kreeklane,

Theodor Tarsist († 690. a.), kellele see kirik ja maa võlgnevad tänu oma usu elu esimese süsteemaatilise organiseerimise eest. (Rt. Rev. Bp. of Cloucester Arthur C. Headlam, *The Church of England*, London, 1924, p. 25.)

On loomulik, et anglikaanlus kaldus traditsiooniliselt õigeusulise Ida poole ja ettetulnud võimalustel ei võõristanud sidemeid temaga. Neid võimalusi esines kahjuks liiga harva, nad olid juhuslikud ja mitte põhimõttelised.

Sedasugu kindlamaid püüdeid avaldub ainult XIX sajandi 30-dail aastail, kui ühenduses «Inglismaa kirikliku uuestisünniga» niinimetatud Oxfordi ehk Traktaadilises liikumises jõuti sisemiselt äratundmisele, et anglikaanluse üldmaailmsustuse toetust ja õigustamist vaja leida ap.-õigeusu kiriku pühas jumalaantud varanduses. Ometi sellegi järele polnud täpset ja üksikasjalist teadmist anglikaani dogmaatika ja kirikupraktika kohta, polnud õigeid andmeid kategooriliseks arutamiseks ega otsustavaks toimimiseks, ja üks targemaid Moskva mitropoliite Filaret (Drozdov; † 1867, XI, 19) ei julgenud mitte siin kaugemale tunnistusest, et on «olemas kaunis suur kahtlus, kas ühes usu katkemisega apostlikusse preestriametisse pühitsemise tõsise väe sisse anglikaanluses pole ka mitte katkenud selle ametissepühitsemise sise mine mõju, olgugi et hoidus alal ametissepühitsemise kuju.»

Poolte edaspidist tegelikku lähenemist soodustasid mõned erilised asjaolud. Niisuguseks oli anglikaanlusele kauaaegsete Roomaga lepituspüüete kurb lõpp, kui paavst Leo XIII († 1903, VII, 20) bullaga *Apostolicae curae* 13. sept. 1896. a. kuulutas anglikaani preestriametisse pühitsemise (kirotoonia) «täiesti maksyusetuks ja päris tühjaks». See sundis anglikaane otsima endale «üldmaailmsuse» tuge Idamaa õigeusus. Just

sellest ajast peale eriti areneb suure kristlase Mr. Villiam John Birkbecke'i (vene keeles Ivan Vasiljevitsh Birkbeck) õnnistatud tegevus, kes valis endale otseseks tegevusalaks õigeusulise Venemaa ja töötas selle kaudu hoolega ja edukalt kuni oma enneaegse surmani († 1916, V, 27) anglikaanluse tihendamise kallal õigeusuga.*)

Ta ise tundis hiilgavalt vene kiriku õpetust, praktikat, elu ja keelt ja õhutas anglikaani kiriku juhtides austusetunnet ja poolehoidu tolle kiriku vastu Tema vägeval mõjul ja energilisel osavõtul loodi elavad ja usundlikud sidemed silmapaistvate delegatsioonide saatmise kaudu Venemaale (1896. a keiser Nikolai II kroonimisele), kuhu kuulusid ka autoriteetsed hierarhid (näit, Jorgi ülempiiskopp Maclagan 1897. a), nagu omakorda Soome ülempiiskopp (pärastpoole Peterburi mitropoliit ja P. Sinodi esimees; † 1912. a., XI, 2) Antoni (Vadkovski) viibis venemaa kiriku esindajana 1897. a. Londoni pidustustel kuninganna Victoria († 1901, I, 22) 60 aasta valitsemise juubeli puhul ja valiti siis Oxfordi ja Cambridge'i ülikooli audoktoriks. Sellega loodi mõned kirikuvahelised sidemed.

Õigeusulisi sundisid anglikaanlusele lähemana kõige uuema aja kibedad sündmused, kui õigeusulisel Venemaal — mitmesuguste «Euroopa saatuse otsustajate» arusaamatuse ja kurjuse pärast pole võimalik aktiivselt osa võtta üldmaailmse õigeusu kiriku elust, ja Ida jäi kaitseta nii materiaalselt kui ka vaimselt Vaenlased ähvardasid kõikjalt, hädaoht lähenes katastroofiliselt, oli vaja «päästa õigeusku». Tahtmata pöördus silm kirikliku Albioni poole, kes (välja arvatud ebaõnnestunud misjonikatse vaheaeg 1841.

*) Vaata sellest minu kirjutis ajakirjas: „Труды Киевской Духовной Академіи“, 1906, nr. 11—12, lk. 226—257.

— 1881. a. anglo-luteri piiskopkonnaga Jeruusa-
lemmas, mis pärastpoole järsku likvideeriti) oli
alati täiesti korrektne Idamaa vastu, kristlikult
solidaarne ja vennalikult abiandlik, hoidus ärritavast
kihutustööst *) ja piirdus siin Kristuse
normi piiridega: «kes minu juurde tuleb, seda ei
taha ma mitte välja lükata» (Joh. VI, 37). Õige-
usuliste lootused teostusid küllaldaselt kõige uue-
mate raskete kiusatuste ajal. Õigeusu huvide
nimel anglikaani kirik astus üles kas mitte pea-
aegu esimest korda rahvusvahelises poliitilises
osas, ja just temale võlgneb kõige enam tänu
oma alalhoidmisega «üldmaailmne» patriarhaat,
kus meil on kanoonilise ühenduse keskkoh, ilma
milleta õigeusu kirikud võiksid kergesti langeda
sisemiste segaduste ja väliste pealetungide saagiks
möödapääsemata anarhia keerises.

Kõrvuti sellega käis ka teaduslik tutvune-
mine spetsiaalsetes eratöodes ja erilistes asutistes.
Paralleelselt vanakatoliku-komisjoniga, kes teotses
P. Sinodi ukaasi järgi 1892. aastast ja kellel oli
kokkupuuteid anglikaanluse küsimustega, — funk-
sioneeris Peterburis 1912. a. jaanuarist vene
«Anglikaani ja Õigeusu Kiriku Lähenedmise
Harrastajate Selts» («Общество ревнителей сбли-
жения Англиканской Церкви съ Православной»),
ülesannete ja tegevuse poolest sarnane 1906. a.
Inglismaal tekkinud seltsiga «The Anglican and
Eastern-Orthodox Churches Union». Ta kutsus
Venemaale autoriteetseid anglikaani kiriku vaimu-
likke (näit., F. V. Puller; V. H. Frere, 1923. a-st
XI, 1, Truro piiskopp) ja informeeris nende suu
läbi vahendita (elavates loengutes, mis pärastpoole
anti välja vene keeles) vene seltskonda, kuid ise
õppis hoolega tundma teaduslikkude traktaatide

*) On teada isegi, et 1907. a. Jeruusalemma piiskopp
Blythe keeldus vastu võtmast 7 tuhat tema poole pöördunud
õigeusulist süürlast anglikaani kirikusse.

kaudu (näit., prof. ülemp. P. J. Leporski — «39-st usu peatükist» «0 XXXIX членахъ вѣры», prof. J. P. Sokolov'i uurimus anglikaani preestriameti tõesusest). Otsused olid kaunis tagasihoidlikud, kuid lõpptulemuses mitte eitavad, kuivõrd eeldati, et vaieldavates ja kaheldavates punktides õigeusklik Ida võib näidata leebumust (снисхождение) «oikonomia» põhimõtte järgi, kui seal pole dogmaatilisi vastolusid ja kui avaneks võimalus anglikaani õpetuste kokkukõlastamiseks õigeusu doktriinidega. Analoogilist tööd tehti ka kreeka-Idas, kus oldi oma arvamustes vähem järeleandlik, kuid mitte tingimata vaenulik (nagu näha näit. prof. Chr. Andrutsos'i töödest, mis suhtuvad tänini anglikaanlusesse suure arvustatava külmusega).

Aegapidi kogunesid, levinesid ja kindlustusid anglikaanisõbralikud veendumused ja meeoleu, mis nõudsid nägelikku avaldust ja pidulikku tunnustust. Sedasugu esimese aktina oli Idamaa õigeusu delegaatidele osavõtt Lambethi konverentsist 1920. a., mille järele prof. Pant. Komnenos esitas üldmaailmsele patriarhile suure teadusliku traktaadi anglikaani preestriameti tunnustamise poolt, kuna tolleaegne Konstantinoopoli (praegu Aleksandria) patriarh Meletios IV (Metaksakis) tunnustas 28. juulil 1922. a. anglikaani pühitsused seaduslikuks ja üheõiguslikuks r.-katoliku kiriku omadega, nagu neid õigustas pärastpoole Ateena ülempiiskopp Crisostomos (Papadopoulos) erilises teaduslikus töös (1925. a.)

Sellesarnase teise sündmusena tuleb nimetada Nikea pidustusi Londonis juunis-juulis 1925. a., millal — esimese üldmaailmse kirikukogu 1.600 a. juubeli pühitsemise puhul — mitmed õigeusu (nende hulgas ka vene) kiriku vaimulikud ja teoloogilised esindajad astusid juba mõnesugusesse kiriklik-jumalateenistuslikku osadusse anglikaan-

lusega, puutusid temaga lähedalt kokku elus ja olus ja tutvusid vahenditult tema usu ja vageaeluga, saades üldse hääd muljed.

Lõppeks hiljutisel Lambethi konverentsil 1930. a. (Londonis 15, 16, 17 ja 18 juulil) sündisid formaalsed ühenduslik-dogmaatilised nõupidamised, millest võttis osa 11 õigeusu ja 14 anglikaani delegaati. Õigeusulised jäid nii rahuldatuks, et õigeusu delegatsiooni pea Aleksandria patriarh Meletios II (Metaksakis) ruttas pidulikult kinnitama (25. dets. 1930 a.) anglikaani preestriametisse pühitsuse tunnustust ja projitseerib juba formaalse ühenduse praktilisi viise, kui Londonis — kokkukõlas Lambethi otsusega — moodustatakse Canterbury ülempiiskopi juures «Dogmaatiline Komisjon», milles kumbki pool peab välja töötama kokkuleppe õpetuses

Tähendab, õigeusk ja anglikaanlus on täiesti teineteisele lähenenud ja sirutanud teineteisele käded. Tekib küsimus: kas need kirikud ühinevad, kas on selleks paras aeg ja on see õnnistatud?

Kummagi kiriku vahel on kahtlemata olemas sisemine ühinemise tung ja neid ühendab sügavalt truudus ja alistus vana üldmaailmse kui täiesti Kristuse oma ja apostlikult kinnitatud kiriku autoriteedile, mis ei luba kõrvalekaldumisi ja muudatusi. Anglikaanlus aga ei taha tunnustada, et niisuguseks kirikuks on nimelt ainuüksi idamaa õigeusu kirik, viimane aga ei leia anglikaani kiriku korras ja õpetuses tarvilikku õigeusule omast selgust. Käies via media (keskteed) anglikaanlus osutub millekski vahepealseks (kalvinistliku) protestantismi ja (rooma) katolitsismi vahel ja niivõrd ebamääraseks oma loomuse poolest, et kuulus läänemaa usutunnistuste tundja ja rahvusvaheliste lähenemiste aktiivne sobitaja — kadunud († 1910. VII, 13) protopresbüter J. L. Jä-

nõshev avaldas, et anglikaanlus on tabamata oma dogmaatilistes otsustes. Anglikaani kiriku usutunnistuslikud kirjad ja vormelid on äärmuseni venitatavad oma kahemõttelise väljendusviisi poolest ja lubavad mitmesuguseid. mõnikord vastandlike tõlgitsusi, kuid ametlik ja autoriteetne anglikaanlus justkui keeldub kindlast, kohustavast täpsusest, ignoreerides piiskopp Charles Gore'i juhatusel väljatöötatud «Terms of intercommunion» — «Sakramendiosaduse tingimusi» (London, 1921; vene keeles sealsamas 1925: «Основы взаимоотношения»). Anglikaanlus sallib liiga palju usundlikku lahkeli enese keskel kui ka väljaspool ja näitab üles peaaegu piiramatut mahitust kõiksuguste kiriklikkude kõrvalekaldu miste suhtes, sest tal pole ja ta praegu ei eelda absoluutset dogmaatilist kriteeriumi, kuna ta eitab ühe tõsise kiriku olu in concreto. Anglikaanlusele pole ei ketserlust ega õiget usku, kuivõrd kõik on tegelikult suhteline, — ja tal pole «õigeusu» teadvust ja omamist Idamaa — üldmaailmuse ortodoksia mõttes. Õpetuse vallas kõik see sünnitab niisuguse ebaselguse ja kõikuvuse, et süin on raske toetuda täieliku kindlusega kindlatele dogmaatilistele teesidele, mida kõik võiksid käsitada ja rakendada ühetaoliselt ja vastu vaidlemata. Õpetuslikult on anglikaanlus peaaegu kõikemahutav ja uhkustabki sellega: ta võtab peaaegu kõik vastu ja ei lükka midagi tagasi, seepärast ei kaldu ka mitte millegi poole täielikult ja tervelt. Sedasama on temal kahtlemata ka praktiliselt — tegelikus kirikuelus. Anglikaanluses on olemas kõrvuti kõige vastandilikumaid voolusid, ja ühe templi kasustajad anglikaanid usuvad sagedasti täiesti erilisel viisil. See õpetuslik — praktiline disharmonia imbub ka läbi anglikaani hierarhia enese, kus praegu on olemas niisuguseid piiskoppe (näit., Birminghami

piiskopp E. V. Barnes 1924 a-st, IX, 29), kes teravalt ja toorelt lükkavad tagasi kõige tähtsamad kirikudogmad (näit., sakramentidest), kiusatud karmilt taga nende tunnustajaid ja on õpetuslikult (kristoloogia) juudsuse meelepärast, kuid sellele vaatamata jäävad anglikaani hierarhia üheõiguslikeks liikmeiks ja anglikaani kiriku enese õpetuse ametlikeks peegeldajaiks, otsides endale õigustust selle kiriku usutunnistuslikes kirjades.

On selge, et säärastel tingimustel pole ühinemine õigeusule praegu võimalik ja oleks praktiliselt kahjulik kummalegi poolele, võttes ühelt üldmaailmse tüüpilisuse, teisele aga kinkides selle fiktiivselt. On olemas aga kõik andmed nende meeoleolu ja õpetuses õnnistatud eduks. Vaja ainult kõrvaldada tähendatud tingimused, et õigeusk võiks näidata rohkem laiust ja leebumust, anglikaanlus aga puhastuks temale mitte omastest sugemetest ja võtaks tagasi oma enese näo Vaja — ühes p. Gregorius Jumalasõna-õpetajaga — «karta ainult ühte: et meie peensustes ja sofismides ei kaotaks usku.» Kõiges aga olgu «usk, mis armastuse läbi tegev on» (Kaal. V, 6).

Sofia (Bulgaaria).

1931, IV, 5 — Palmipuude püha.

1930. a. Londonis peetud Lambethi konverents idamaa õigeusu ja anglikaani kiriku ühinemise asjas.

MARTINSON, W.

Professor ülempreester.

Viimase Lambethi konverentsi otsuse põhjal astub kokku Londonis 15-mal oktoobril s. a. Canterbury ülempiiskopi kutsel idamaa õigeusu ja anglikaani kiriku vaheline «Dogmaatiline Komisjon,» mis peab välja töötama kokkuleppe kummagi kiriku õpetuses mainitud kirikute ühendamise ots-

tarbel. Seda asjaolu tuleb pidada suursündmuseks mitte ainult kirikuvahelises elus, vaid ka kogu kristlikus maailmas ja see põhjustab meid tooma siinkohal asja seletamiseks mõned andmed selle konverentsi kohta, mille otsuse põhjal nüüd asub tööle ülalmainitud komisjon.

Anglikaani kirikus on kombeks saanud korraldada Canterbury ülempiiskopi kutsel temale kuulavas Lambethi lossis Londonis anglikaani piiskoppide konverentse, mida nimetatakse koha järele harilikult Lambethi konverentsideks. Neid konverentse peetakse iga kümne aasta tagant. Nii peeti esimene konverents 1867 a., järgmised — 1878, 1888, 1897, 1908, 1920 ja viimane juuli kuus 1930. a. Lambethi konverentsidest võtavad osa võimalikult kõik anglikaani kiriku piiskopid kogu maailmast. Viimasel konverentsil neid viibis 308 isikut. Konverentsidel harutatakse kõiksuguseid kiriklikke ja usuteaduslikke küsimusi. On endastmõistetav, et niisuguse piiskoppide kogu otsustel on suur määralne tähtsus ja mõju kogu anglikaani kiriku elus. Meid apõigeusulisi huvitab Lambethi konverentside suhtes aga see asjaolu, et neil on alati 1888 a. peale harutatud ka idamaa õigeusu ja anglikaani kiriku vahekorda ühenduses mainitud kirikute lähenemise küsimusega. Eelmistel konverentsidel neid asju harutati konverentsi poolt moodustatud komisjoni ettepanekul, ilma et selle tööst oleks osa võtnud idamaa õigeusu kiriku esindajad. Viimane konverents erineb eelmistest selle poolest, et siin sündis esimene ametlik kokkupuutumine idamaa õigeusu ja anglikaani kiriku esindajate vahel. Canterbury ülempiiskopi kutsel Konstantinoopoli patriarhi kaudu viibisid sellel konverentsil kõikide autokefaalsete idamaa õigeusu kirikute (peale vene) esindajad, kelle osavõttel konverentsi poolt moodustatud komisjon juba harutas kum-

magi kiriku õpetuse, praktika ja distsipliini küsimusi. Nende harutuste lühikese kokkuvõtte, tehtud komisjoni enese poolt ja kinnitatud Konstantinoopoli patriarhi esindaja Tüatiira mitropoliidi Germanos'e ja anglikaani kiriku esindaja Gloucesteri piiskopi allkirjadega, lugeja leiab eestikeelses tõlkes allpool. Komisjoni koosseis oli järgmine :

Idamaa õigeusu kiriku esindajad :

1. Aleksandria patriarh Meletios, Tüatiira mitrop. Germanos, (Konstantinoopoli patriarhi esindajana), Epiphania mitrop Ignatios (Antiokia patr. esindajana), Jordani mitrop. Timotheus, (Jerusal patr. esindajana),

5. Novisadi mitrop Irinei (Jugoslaavia patr. esindajana), Bukoviina mitrop Nektarius (Rumeenia patr. esindajana), Paphose mitr. Leontios (Küpruse saare kiriku esindajana), Corcyra mitr. Athenagoras, (Kreeka kiriku esindajana), Arhimandriit Konstantinidis (Kreeka kiriku esindajana),

10. Arhimandriit Savva (Poola kiriku esindajana),

11. Znepolski piiskopp Paissi (Bulgaria kiriku esindajana),

Anglikaani kiriku esindajad :

1. Gloucesteri piiskopp (esimees), Dublini ülempiiskopp, Atlanta piiskopp, Chichesteri piiskopp,

5. Graig Stewarti piiskopp, (Chicago), Egiptuse ja Sudani piiskopp, Fulhami piiskopp, Gibraltari piiskopp, Guildfordi piiskopp,

10. Montreali piiskopp, Nassau piiskopp, Põhja Indiana piiskopp, Rhode Islandi piiskopp,

14 Lääne Michigani piiskopp.

Selles koosseisus väljatöötatud ja konverentsi poolt kinnitatud otsuse põhjal tuleb nüüd kokku Londonis 15. oktoobril s. a. õigeusu ja anglikaani kiriku vaheline eriline «Dogmaatiline Komisjon», millesse idamaa õigeusu autokefaalsed kirikud on

määranud juba oma esindajad. Kui vaadata allpool toodud arutuste kokkuvõtet, siis peab ütleva, et ap. õigeusu seisukohalt anglikaani kiriku piiskoppide avaldised, eriti preestriameti ja Pühaõhtusöömaaja sakramendi kohta on väga tähtsad ja tähendusrikkad idamaa õigeusu kiriku ühinemise suhtes anglikaani omaga ja põhjustavad lootust eelseisva komisjoni õnnistusrikkale tulemusle, mida ka kõigest südamest soovime.

Tartu,
1931, X, 1.

Aleksandria patriarhi ning teiste õigeusu esindajate ja anglikaani kiriku piiskoppide vahel Lambethi lossis 15.—18. juulil 1930 a. peetud arutluste kokkuvõte.

1. Otsustati, et kujundataks ühine õigeusu ja anglikaani komisjon usu küsimuste harutamiseks.

2. Anglikaani piiskopid tunnustasid, et kuigi «sakramendiosaduse tingimused (Terms of intercommunion) Inglise kiriku ja sellega ühenduses olevate kirikute ja Idamaa õigeusu kiriku vahel» — avaldatud Idamaa kirikute Komitee poolt 1921. a Canterbury ülempiiskopi kaitsel — pole ametlikult teatavaks tehtud kõigile anglikaani kiriku provintsidele, ei lähe nad lahku anglikaani kiriku vaimu ja õpetusega.

3. Õigeusu delegatsioon tunnustas, et kuigi «sakramendiosaduse tingimusi» pole ametlikult harutatud, võivad nad olla mõne muudatusega kasulikuks aluseks läbirääkimistel.

4. Anglikaani piiskopid tunnustasid, et anglikaani usutunnistuses tehakse kindel otsus usu küsimustes piiskoppide täiskogu poolt, kusjuures ka vaimulikkudel ja ilmikutel pole keelatud kaasa töötada küsimuste harutamisel.

5. Õigeusu delegatsioon tunnustas, et lõplik autoriteet õpetuse asjus kuulub õigeusu kirikus piiskoppide täiskogule, kusjuures ka vaimulikudele ja ilmikutele pole keelatud avaldada oma arvamust.

6. Anglikaani piiskopid tunnustasid, et anglikaani usutunnistuses piiskopp teostab oma võimu usu ja distsipliini küsimustes oma kohtu kaudu esimese instantsina, kusjuures on võimalik esineda apellatsioonikaebusega provintsi kohtu või millegi sellesarnase ees

7. Õigeusu delegatsioon tunnustas, et õigeusu kirikus vaimulikke asju harutatakse vaimulikus kohtus, kusjuures piiskopi asja arutab piiskoppide kohus, kuid teiste vaimulikkude kohta teeb otsuse piiskopp oma kohtu kaudu.

8. Anglikaani piiskopid tunnustasid, et anglikaani usutunnistuses preestriametisse pühitsemine (ordinatsioon) ei tähenda mitte ainult isiku määramist eriametisse, vaid ka erilise armu andmist pühitsevale isikule vastavalt astmele, et eri-anni loomus on ära tähendatud ametissepühitsemise sõnades ja et selles mõttes ametissepühitsemine on sakrament.

9. Anglikaani piiskopid tunnustasid, et Pühatalituste-raamatu eessõna kuulutab, «et apostlite ajast alates Kristuse koguduses on olemas piiskopi, preestri ja diakoni teenistusastmed» ja et apostliku järgivuse katkematuks alalhoidmiseks koostati seadused preestriametisse-pühitsemise kohta: «Hoolsasti püüda, et need astmed alal hoitaks, neid ausasti kasustataks ja austataks Inglismaa kirikus».

10. Õigeusu delegatsioon tunnustas, et ta on rahuldatud sellega, mis puutub apostliku järgivuse alalhoidmisse anglikaani kirikus, kuivõrd anglikaani piiskopid on alati käsitanud preestriametisse pühitsemist sakramendina ja kuulutanud,

et anglikaani kiriku õpetus on autoriteetselt väljendatud Jumalateenistuse- raamatus (Book of Common Prayer) ja et XXXIX usuartikli mõtet vaja seletada kokkukõlas selle raamatuga.

11. Anglikaani piiskopid tunnustasid, et Euharistia sakramendis «usklikud saavad ja võtavad vastu tõesti ja tegelikult Kristuse ihu ja verd Issanda Pühal õhtusöömaajal», et «Kristuse ihu antakse, võetakse vastu ja süüakse Pühal õhtusöömaajal ainult taevalikul ja vaimulikul viisil» ja et armulauast ülejäänud pühitsetud elemente austatakse sakramentaalselt kui Kristuse ihu ja verd; teiseks, et anglikaani kirik käsitab euharistiaohvri õpetust nii, nagu see on avastatud Canterbury ja Jorgi ülempiiskoppide vastuses paavst Leo XIII-le anglikaani preestriametisse pühitsemise kohta; kolmandaks, et euharistiaohvri toomisel anglikaani kirik palub, et «meie ja kogu Sinu kogudus ühes kogu usklike nii elavate kui ka surnute hulgaga saaks andeks oma patud ja päriks kõik teised Tema kannatuste hüved Sinu Poja Jeesuse Kristuse teenete ja surma pärast ja usu läbi Tema vere sisse.»

12. Õigeusu delegatsioon tunnustas, et nii esitatud anglikaani euharistiaohvri õpetus on rahuldav ja võiks vastata õigeusu õpetusele, kui antaks mõni täielikum seletus.

13. Anglikaani piiskopid tunnustasid, et mitmel pool anglikaani kirikus anglikaani usu vaimulikud toimetavad õigeusu vaimulikkude palve järgi sakramentaalseid pühatalitusi õigeusu ilmikutele, kellel pole võimalik korraldada neid omas kirikus, et need anglikaani kiriku vaimulikud soovivad alati, et õigeusuline, kellele nad toimetavad pühatalitust, jääks truuks õigeusu kirikule ja et nad on valmis õpetama temale õigeusku ja andma teateid õigeusu piiskoppidele

või preestritele nende isikute kohta, kes on neilt vastu võtnud pühatalitusi või saanud õpetust.

14. Õigeusu delegatsioon tunnustas, et terve küsimus korra kohta niisugustes oludes tuleb harutusele eeloleval õigeusu kiriku Täiskogul.

15. Õigeusu delegatsioon tunnustas, et kogu õigeusu kiriku praktika järgi anglikaane ei ristita ümber

16. Õigeusu delegatsioon tunnustas, et eeloleval Eel-täiskogul (Pro-Synod) õigeusu kirik võib olla ei keeldu tunnustamast anglikaani vaimulikude poolt (hädavajaduse korral ja õigeusu preestri puudumisel) toimetatud lasteristimist või nende õpetamist õigeusu raamatute järgi, samuti laulata mist või mingisuguseid teisi kombeid eeldusel, et kõik ristitud ja laulatatud isikud registreeritaks õigeusulistena ja nende nimed niipea kui võimalik teatavaks tehtaks kompetentsele õigeusu võimule.

17. Õigeusu delegatsioon tunnustas Püha Euharistia kohta, et tema arvates kogu õigeusu kiriku ametliku otsuseni — kuni praktika pole leidnud ametlikku kinnitust, milleks delegatsioonil pole volitust — võiks kesta praktika, mille järgi õigeusulised äärmise vajaduse sunnil või õigeusu preestri puudumisel võtavad armulauda vastu anglikaani preestritelt — ainult sel tingimusel, et õigeusu kiriku võim ei keela niisugust praktikat.

Tüatira ülempiiskopp

Gloucesteri piiskopp

G.

A. C.

(„The Christian East“. Vol. XII № 1.)

A-789

W. Martinsoni

toimetusel ja väljaandel on ilmunud:

- Martinson, W. Hommikumaa õigeusu ja Inglise (anglikaani) kiriku vahekorrast 1925. 24 lk. Hind 10 s.
- Martinson, W. (M. J-n) Kõrgekiriklikust liikumisest luteri-usu kirikus Saksamaal. (Ajalooline album Pärnu Issandamuutmise kiriku 25. aasta juubeli päevaks 1904—1929. 29. aug. lk. 69—80. Pärnu Issandamuutmise koguduse väljaanne).
- Martinson, W. Prof. Idamaa õigeusu ja anglikaani kiriku lähenemisest. 1931. 16 lk. Hind 15 s.
- Glubokovski, N. N. Prof. Dr. theol. Õigeusk oma olemuse poolest. 1926. 33 lk. Hind 40 s.
- Glubokovski, N. N. Prof. Dr. theol. Esimese üleilmalise (Nikea) Sinodi 1.600. aastase juubeli pidustuste tulemused Inglismaal (Pariisi kirik). 1926. 8 lk. Hind 8 s.
- Glubokovski, N. N. Prof. Dr. theol. Tegeliku ristiusu ilmakonverents Stokholmis 1925. a (Ap. õig. usuteadlase muljeid ja vaatlusi). 1927. 7 lk. Hind 8 s.
- Kauffmann, R. R. Kõikide koguduste ema. 1927. 12 lk. Hind 10 s.

Saadaval suuremate Eesti Ap.õigeusu kirikute juures, kaupluses «Elu», Tallinn, Pikk t 64. ja toimetaja juures, Tartu, Elisabeti t. nr. 39, kr. 2.